

Вујице Јевђевића

ВЕК ВУЈИЦЕ ЈЕВЂЕВИЋА

КАТАЛОГ ИЗЛОЖБЕ

ВУЛИЦА ЈЕВЂЕВИЋ **100 година од рођења**

КАТАЛОГ ИЗЛОЖБЕ

ПРИБОЈ НА ЛИМУ, ОКТОБАР 2013.

Подсећање поводом годишњице

ПРОФЕСОР ДР ВУЈИЦА ЈЕВЂЕВИЋ

- ПОВОДОМ СТО ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ВЕЛИКОГ СРПСКОГ НАУЧНИКА -

Пре сто година, 12.октобра 1913. године родио се професор др Вујица Јевђевић, који је према неподељеном мишљењу светске научне јавности био водећи светски научник у области вода, пре свега у области Хидрологије. Сматра се оснивачем савремене Стохастичке хидрологије, која сада представља једну од базних наука о водама. Све до своје смрти 2006. године био је веома плодан стваралац у више области хидротехнике, пре свега Хидрологије и један је од најцитиранијих светских научнике у области вода. Као визионар утирао је нове правце у светској науци о водама, што је било посебно истакнуто у образложењу одлуке којом му је Америчко друштво грађевинских инжењера (ASCE) јуна 1996. године доделило - као првом лауреату - тек установљену највишу националну, али уједно и највишу светску награду за достигнућа у области хидротехнике. Пошто је од II Светског рата па до одласка у САД 1958. године имао водећу улогу у Србији и Југославији у хидротехничкој изградњи и финансирању научних центара, а и током свог рада у САД одржавао је тесну везу са својом домовином, помажући њен научни, стручни, а посебно кадровски развој - професор др Вујицу Јевђевић је заузео челно место у плејади стваралаца у области вода у Србији. Стога ово скромно обележавање стогодишњице његовог рођења треба да подсети и млађе генерације на великог хидротехничког ствараоца.

Вујица Јевђевић је рођен 12.10.1913. године у Касидолима крај Прибоја. На Грађевинском одсеку Техничког факултета у Београду дипломирао је 1936. Наставио је студије на престижној високој школи у Греноблу (Француска), на којој 1938. године добија диплому хидротехничког инжењера. Након рата, кога је провео у заробљеништву, одмах по повратку у земљу преузима низ одговорних послова као пројектант, истраживач и саветник за водопривредне и хидроенергетске проблеме. Формира Хидроенергетски завод и у периоду од 1949. до 1956. налази се на његовом челу. Тај Завод, са хидрауличком лабораторијом која је за кратко време прерасла у једну од познатијих лабораторија те врсте у свету, одиграо је одлучујућу улогу у хидроенергетској изградњи Југославије, а из њега су потекли садашњи Институт за водопривреду, „Ј.Черни“ и светски позната компанија „Енергопројект“. Паралелно са тим, у периоду 1946. до 1957. на Грађевинском факултету у Београду предаје предмете

Хидрологија и Коришћење водних снага. На оба предмета обавља пионирску улогу формирања тих научних дисциплина. Године 1956. објављује у Београду своју познату књигу „Хидрологија“, којом ту до тада углавном дескриптивну науку фундаира као егзактну инжењерску научну дисциплину, те се са Linsley-ем и Kohler-ом сматра једним од оснивача савремене школе Хидрологије у свету. У том периоду, радећи као истраживач и планер на свим хидроенергетским пројектима у Југославији (ХЕ Власина, ХЕ Маврово, ХЕ Јабланица, ХЕ на Врбасу, итд) даје методолошке, светски признате доприносе у науци о искоришћењу водних снага.

У Српској академији наука и уметности је 1955. године одбранио докторску дисертацију под насловом „Методе изучавања водних снага“ и тиме постао први доктор техничких наука из области водопривреде и хидротехнике. Комисијом преглед, оцену и одбрану дисертације председавао је академик Милутин Миланковић. Методе анализе хидроенергетских потенцијала које је проф. Вујица Јевђевић разрадио временом су постале одомаћене у светској пракси. Године 1947. он је дефинисао појам „водопривредне основе“, као базног планског документа, по коме је хидротехничка струка била цењена и препознатљива међу другим струкама, све док недавно неразборити људи тај термин нису укинули у Закону о водама, наносећи тиме непопорочиву штету струци, у име наводног „европејства“.

Као светски афирмисани експерт 1958. године прелази у САД, а већ 1960. године је изабран за редовног професора и руководиоца истраживачког и постдипломског програма за хидрологију и водопривреду на Грађевинском факултету Универзитета Државе Колорадо у Форт Колинсу, који је, захваљујући професору Јевђевићу постао најпознатија светска висока школа хидротехнике, на коју су са свих страна света долазили докторанти управо код њега, као ментора њихових увек актуелних дисертација. Од 1979. до 1987. ради као професор - истраживач и директор водопривредног института на Универзитету „Џорџ Вашингтон“ (Washington D.C.), и даље тесно сарађујући са Универзитетом у Форт Колинсу. И након пензионисања наставља веома живу истраживачку активност. Руководи низом међународних семинара и курсева, а по позиву најпознатијих универзитета и научних института широм света одржава предавања из одабраних поглавља хидрологије и водопривреде.

У светској науци о водама проф. др Вујица Јевђевић је био без прекида присутан шест деценија. Био је покретач и један од најплоднијих аутора научних часописа „Hydrology Papers i Hydraulic Papers“ и оснивач издавачке куће Water Resources Publicatios, најпознатијег светског издавача књига у области хидротехнике. По цитираности у области хидрологије и водопривреде проф. В.Јевђевић је у самом светском врху. О одјеку његових радова на међународној сцени поред осталог говори бројност и квалитет међународних награда додељених професору Јевђевићу: • године 1996. као први добио је тек успостављену награду Америчког Удружења Грађевинских Инжењера (ASCE), за научна достигнућа у области водопривреде, • први је носилац изузетно цењене Ven Te Chow награде Међународне организације за водене ресурсе (IWRA), • један је од првих носилаца Награде Тисон Међународног друштва за хидролошка истраживања (IAHS), • први је добитник награде Универзитета државе Колорадо „University Award for Excellence in Reserch“.

Био је почасни доктор на више светских универзитета, почасни члан низа међународних асоцијација, а у Србији је добио почасни докторат Универзитета у Београду и изабран за иностраног члана Академије инжењерских наука Србије.

Фасцинантне су агилност, ефикасност и студиозност проф. Јевђевића на публицистичком плану. Објавио је 22 књига, преко 210 радова и држао бројна предавања на курсевима и семинарима широм света. Збирно, професор Јевђевић је на српском језику објавио 44 изузетно вредна рада, од чега 6 књига, 26 чланака и 12 радова на научним и стручним скуповима, а пре одласка у САД и 11 радова на међународним конференцијама.

Основна карактеристика научног приступа проф. Јевђевића су: јасноћа идеја, систематичност у избору и разматрању проблема, доследност и истрајност у анализи и заокруженост резултата кроз финализацију у форми књига.

Професор Вујица Јевђевић је оставио дубок траг и дао научне доприносе у читавом низу наука о водама. Од базних наука, као што су Хидрологија и Хидраулика, посебно Хидраулика објеката, па до низа примењених грана, као што су Хидротехничке грађевине, Хидроенергетика, Водопривреда, Заштита вода, Уређење водотока, итд. Предмет научног деловања професора Вујице Јевђевића се стално ширио, обухватајући све бројнија подручја - водопривредне и хидроенергетске системе, екологију хидротехничких система, заштиту животне средине, заштиту од поплава и суша и сл. Својим визионарским радовима допринео је стварању неких посебних области Хидрологије: статистичке, стохастичке, заштите околине, компаративне, Екохидрологије, Хидрологије квалитета вода, Хидрологије екстрема, Хидрологије карста, Хидролошке економија, итд. У свим тим областима је остваривао највише научне домете, тако да су сада његове методе анализа феномена поплава и суша опште прихваћене у свету. Такође, о континуитету највреднијих достигнућа српских научника на најглобалнијем светском плану сведочи и веома запажен рад Јевђевића „Almost-periodic stochastic process of long-term climatic changes“, у коме је, применом своје врло познате TIPS методе коју је развио за анализе стохастичких серија извршио синтезу резултата палеоокеанографских истраживања и приказао упоређивање са прорачунима циклуса осунчавања која је извршио академик Милутин Миланковић. Сматра се да је управо тим радом Јевђевића дата најочигледнија потврда Миланковићевих климатских циклуса и извршена својеврсна реafirмација те теорије. Миланковићевци циклуси се јасно издвајају као детерминистичка компонента глобалних климатских модела, на које је професор Јевђевић складно и потпуно у сагласности са доказима палеоокеанографских истраживања придодео и стохастичку компоненту у TIPS симулационом моделу.

Упоредо са научним радом професор Јевђевић је живо учествовао у решавању најделикатнијих конкретних проблема хидротехничке праксе, о чему сведоче бројна остварења у нашој земљи и у свету. Из његових целог живота брижљиво вођених записа се види да је по позиву гостовао у преко 60 земаља, било у својству предавача на иновацијама знања инжењера, било као консултант при решавању најделикатнијих питања планирања великих система и објеката.

Поред доприноса у разним областима Хидрологије професор Јевђевић је дао велике прилоге развоју примењене хидраулике и лабораторијског моделирања. Уз 30-так других радова из ове области свакако су најзначајније књиге *Unsteady Flow in open Channels*, и *Closed Conduit Flow*, чланци публиковани у *Journal of hydrology* који се односе на пропацију таласа у кишним колекторима, као и за практичне примене у области пропације поплавних таласа у водотоцима.

Професор Јевђевић се сматра и једним од најбољих познавалаца проблема формирања акумулација у карсту. У овој области је публиковао већи број радова, а круну активности у овој области представљају књиге *Karst Hydrology and Water Resources* (1977.- editor) и *Karst Water Research Needs* (1981). У овој области је био иницијатор првог међународног пројекта реализованог на нашим просторима у оквиру кога су одшколовани наши водећи стручњаци који су реализовали значајне објекте код нас и у свету.

У области Водопривредних анализа важно је истаћи да је професор Јевђевић био међу првима који су увели и разматрали проблеме ризика и неизвесности при водопривредном планирању, Хурст-ов феномен, системски приступ у моделирању, итд. Као пример се наводи само књига *System Approach to Hydrology* (1971), чији је едитор професор Јевђевић, а која је резултат првог билатералног Америчко-јапанског семинара из области Хидрологије. Наслов књиге и година публиковања јасно потврђују раније истакнуту тезу.

Свакако највеће доприносе на националном и међународном плану професор Јевђевић је остварио у области хидрологије. Он је отворио пут настави хидрологије на Грађевинском факултету, први је професор на овом предмету, написао је први уџбеник из тог предмета и на велика врата увео Југословенску хидрологију у светске воде. Хидрологију је увек схватао не као изоловану дисциплину већ као саставни део водопривреде. Стога је у анализи његових дела скоро немогуће направити строгу границу између радова из области хидрологије и водопривредних анализа.

Књиге *Probability and Statistics in Hydrology* (1972) и *Stochastic Processes in Hydrology* (1972) професор Јевђевић је објавио у САД и оне на међународном плану представљају прве књиге из области примене метода математичке статистике и стохастичких анализа временских серија у хидрологији. Обе књиге су преведене на српски језик и широко коришћене на нашим просторима. Првом књигом је учињен велики помак од дескриптивне ка, како аутор каже "инференцијалној статистици". Она обухвата математички опис особина хидролошких случајних променљивих и употребу теорије вероватноће и математичке статистике при решавању хидролошких и водопривредних проблема. У другој књизи су обрађена поглавља о корелацији, спектралној анализи, анализи опсега, методи пикова, анализи прелазних стања, прекидних процеса, а задње поглавље се односи на примену компјутерске технологије и експерименталних метода у хидрологији. Ова књига, илустрована бројним примерима је веома брзо постала референтна и у највећој мери допринела афирмацији професора В. Јевђевића на светском плану. То потврђује њена изузетна цитираност у водећим светским часописима и књигама других аутора.

Главни допринос и помак у светској науци професор Јевђевић је учинио на плану развоја и увођења Стохастичких метода у хидролошким анализама и њихове примене у Водопривреди. То са једне стране потврђују наслови највећег броја његових радова као и још две књиге из исте области: *Applied Modeling of Hydrological Time Series* (1980.) и *Structure of Daily Hydrologic Series* (1984). Ове две књиге проф. Јевђевића представљају синтезу технике анализе Хидролошких временских серија коју је он увео. У задњој проф. Јевђевић ову технику скраћено означава као TIPS-приступ (Tendency-Intermittency-Periodicity-Stochasticity). Само овом методом професор Јевђевић би себи обезбедио место у историји хидролошке науке.

Велики део стваралаштва професора Јевђевића посвећен је анализи екстремних хидролошких појава: поплава и суша. Први рад у тој области *Sequence and fluctuations of wet and dry years* објавио је још 1954., да би након серије радова публикованих у часописима, међународним конференцијама и семинарима чији је био иницијатор и организатор и предавач, резултате сумирао у књигама *Drought Research Needs* (1978), *Coping with droughts* (1984), *Coping with Floods* (1995) и *Defence from Floods and Floodplain Management* (1995). У овој области је био председник програмског одбора, уводничар и писац чланка о ризику од поплава у првој међународној пубилкацији из ове области (књига: *Floods and Droughts*, 1973).

У области условно названој Општа хидрологија и др. је публиковао преко 40 радова, од чега издвајамо књигу *Design of Networks for Monitoring Water Quality* (1983.), поглавље VI: *Interbalkan cooperation in solving interstate water resources problem* у књизи *Transboundary Water Management in Regional River Basins* (1995.), као и поглавља *Urban water demand, Availability and selection of sources of water for supply systems, New concepts for water supply systems, Pollution control for urban water supply systems* и *Wastewater reused-a worldwide issue* у књизи *Water Supply: Systems, New Technologies* (1996.), чији наслови довољно говоре о ширини материје, а године публикавања, још једном потврђују изузетну радну ангажованост професора Јевђевића и данас.

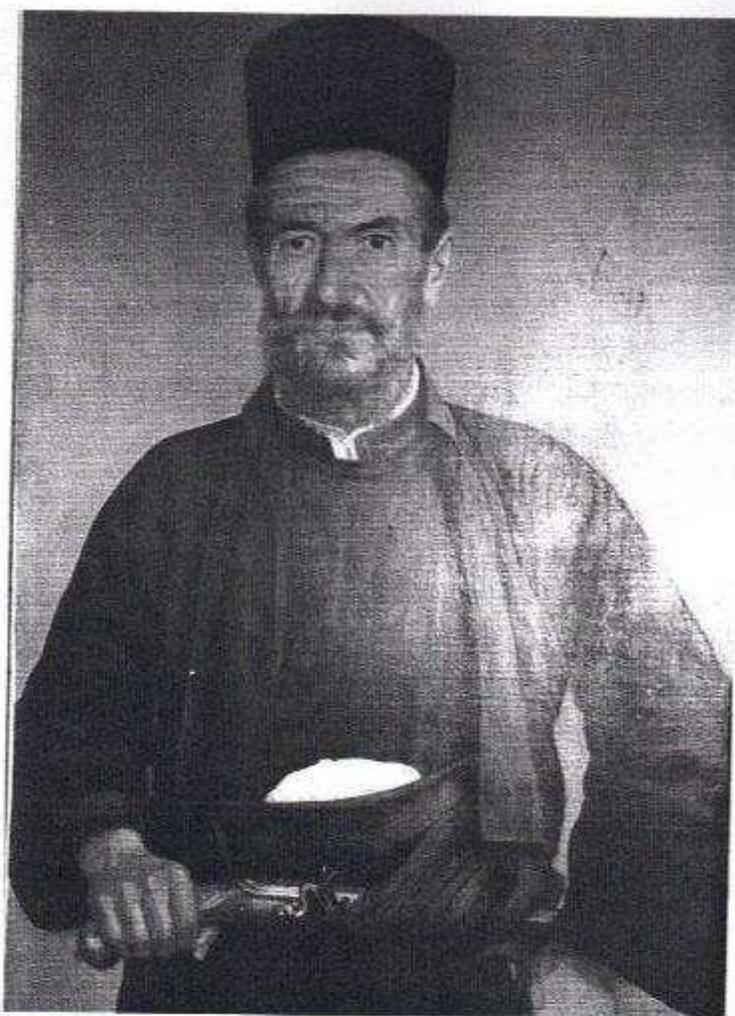
По много чему професор Јевђевић је био први у Србији: први је доктор хидротехнике, први професор хидрологије, први професор Коришћења водних снага, аутор прве књиге из хидрологије, аутор прве књиге о водним снагама Југославије, аутор првог чланка о водопривреди, пројектант прве насуте бране у Југославији, оснивач прве хидрауличке лабораторије итд., а на међународном плану након Милутина Миланковића најпознатији од српских грађевинских инжењера.

Највећа вредност дела професора Вујице Јевђевића су људи - изванредни стручњаци у области вода широм света, а посебно у нашој земљи. Хидротехнички инжењери које је, у критичном периоду формирања српске и југословенске водопривреде, школовао професор В. Јевђевић на Грађевинском факултету у Београду и увео у хидротехничку праксу, током развоја српске хидроенергетике и водопривреде били су главни протагонисти високог реномеа наше хидротехнике у светским размерама. О томе најбоље говоре бројне хидрослектране, акумулације и други водопривредни објекти реализовани у време и након одласка професора Јевђевића у САД. До последњих дана професор Јевђевић није прекидао односе са матицом, што најбоље потврђују његове сталне активности: увођење некадашње СФРЈ, а посебно Србије, у велике међународне пројекте из области хидрологије, бројна предавања, консултације и дискусије које је сваке године држао у београдском „Енергопројекту“ и на Грађевинском факултету, као и немерљив посредан допринос остварен преко наших инжењера који су под менторством, или уз помоћ професора В. Јевђевића стекли највише титуле и образовање на хидротехнички изузетно цењеном Colorado State University, или на другим универзитетима у САД, а касније постали водећи југословенски стручњаци или пак професори универзитета у земљи и иностранству.

На сличан начин је професор Јевђевић утицао и на кадровски развој у области вода у низу земаља света, чак и најразвијенијих. Инжењери хидротехнике који су долазили у своје земље, завршивши школовање, последипломске студије и докторате код професора др Вујице Јевђевића - доносили су у своје земље изванредна стручна знања и дух најсавременијег гледања на решавање све озбиљнијих проблема у области вода. Аутор овог приказа се уверио, у више светских центара, да је и само помињање Југославије покретало лавину одушевљених подсећања на дело професора Јевђевића од некадашњих његових ђака.

Подсећајући нове генерације хидротехничких инжењера поводом овог јубилеја на изузетну личност и огромне доприносе професора Вујице Јевђевића светској науци, желимо да се са поштовањем сетимо професора Вујице Јевђевића. Међутим, желимо са сетом да се подсетимо како смо високо место у свету некада заузимали у области хидротехнике, превасходно због тадашње једино здраве развојне логике – да и најсложеније системе и објекте радимо властитим знањем, залагањем и са својим људима. То би требало да имају у виду садашњи доносиоци одлука који чак и за послове које смо ми рутински врхунски радили и код себе и у другим земљама – сада доводе странце. Тиме уништавају не само грађевинарство и српску науку, већ уништавају много више – Србију.

*др Бранислав Борђевић,
професор Грађевинског факултета у Београду*

Вукола Јевђевић, деда Вујице Јевђевића

Даринка и Михајло Јевђевић, родитељи Вујице Јевђевића

Деца Михајла Јевђевића: Вујица, Зорица и Александар

*Вујица Јевђевић, студент Техничког факултета у Београду
(април 1932.)*

*Са доделе титуле почасног доктора Београдског Универзитета
професору др Вујици Јевђевићу (10. 06. 2004.)*

професор др Вујица Јевђевић

професор др Вујица Јевђевић са братом од тетке др Костом Брацом Јанковићем

професор др Вујица Јевђевић са супругом Мирјаном, кћерима: Вером, Бранком и Радом, зетовима и унучадима

ВУЈИЦА ЈЕВЂЕВИЋ

Већини грађана Србије није знано да је прибојски крај у 20. веку изнедрио великана српске, а касније америчке хидрологије и хидротехнике.

То је Вујица Јевђевић, научник и визионар који је рођен 1913. године у засеоку Жирча села Касидоли, општина Прибој. Потиче из свештеничке породице Јевђевић. Основну школу је завршио у Прибоју, а Прву гимназију у Сарајеву, са одличним успехом. Студије грађевине је завршио у року на Техничком факултету у Београду. Као ученик гимназије и студент активно је играо фудбал у ФК „Лим“ из Прибоја и „Славији“ из Сарајева.....

Др Вујица Јевђевић је започео научна остварења у Србији, али их је са великим успехом привео крају у Америци из сложене области хидрологије, хидроулике, хидрологије карста, пројектовања брана и акумулација и водопривредног планирања, па је тако пронео славу наше научне мисли из ове области широм света.

За време свог стваралачког рада бавио се инжењерским занимањем више од 60. а педагошким радом преко 50. година. За то време је објавио 220 научних и стручних радова који су објављени у свим водећим светским часописима из ове области. Основао је водећи светски часопис „Hidrology papers“ који и данас излази. Аутор је више уџбеника и научних књига из ове научне области.

Др Вујица Јевђевић је био члан више академија у доста земаља као и почасни доктор. Шведска академија наука је покушала да га номинује за престижну Нобелову награду, али се она не додељује за ову научну област. За овакав научни допринос Србија му је остала дужна. Београдски универзитет му је доделио почасно докторско звање тек 2004. године. Тадашњи ректор Београдског универзитета др Марија Богдановић је истакла да је др Вујица Јевђевић родоначелник хидролошких наука код нас и у свету, да је путујући амбасадор светске науке и највећи визионар о водама у свету. Он је бавећи се научним радом и путујући по свету стално истицао да је из Србије и контакте са Београдског универзитета није никада прекидао.

Посебно је радио на развијању односа између САД и Србије, нарочито за време бомбардовања 1999. године.

У часопису „Водопривреда“ професори Грађевинског факултета у Београду др Зоран М. Радић, и др Бранислав Ђорђевић дали су шири научни приказ др Вујице Јевђевића.

Због великог доприноса српској и светској науци др Вујица Јевђевић је најистакнутије име прибојског краја свих времена.

Он је за живота завештао кућу свог деде попа Вуколе Јевђевића Завичајном музеју Прибој. Кућа датира из 1879. године и најстарија је очувана кућа у Прибоју. Он је дао и део новца за уређење куће.

Умро је 2006. године у САД али је је остало велико научно дело и спомен кућа коју је даривао свом родном граду.

Александар Којадиновић, кустос Завичајног Музеја Прибој

*Породична кућа Јевђевића,
поклон професора др Вујице Јевђевића Завичајном Музеју Прибој*

*Израду изложбе и штампање каталога помогла је
Општина Прибој*

ВУЈИЦА ЈЕВЂЕВИЋ
100 година од рођења
КАТАЛОГ ИЗЛОЖБЕ

Организатор изложбе и издавач каталога
ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ ПРИБОЈ

За издавача
САВО ДЕРИКОЊИЋ

Изложбени простор
ГАЛЕРИЈА „Надежда Нада Виторовић“ ПРИБОЈ НА ЛИМУ

Аутори каталогха и изложбе
др БРАНИСЛАВ ЂОРЂЕВИЋ
АЛЕКСАНДАР КОЈАДИНОВИЋ
САВО ДЕРИКОЊИЋ
СЛОБОДАНКА КЛАЧАР
ИБРАХИМ ЋАТА ХАСАНАГИЋ

Компјутерски слог и прелом
ИБРАХИМ ЋАТА ХАСАНАГИЋ

Фотографије
ФОТОТЕКА ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА ПРИБОЈ
и
ПОРОДИЧНИ АЛБУМИ

Израда и опремање фотографија
МИЛУТИН РВОВИЋ

Штампарија
Фото „R“ Прибој

Тираж
100

